

ИЗБОРНОМ ВЕЋУ
ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Одлуком Изборног већа Филозофског факултета од 25. јуна 2021. изабрани смо у Комисију за припрему реферата о кандидатима за избор у звање АСИСТЕНТА за ужу научну област ИСТОРИЈА СРПСКОГ НАРОДА У НОВОМ ВЕКУ, са пуним радним временом, на одређено време од три године. На конкурс, објављен у Огласним новинама Националне службе за запошљавање –*Послови*, бр. 941–942, од 7. јула 2021. године, пријавила су се два кандидата – **МА Александар М. Савић** и **Милош Дамјановић**. На основу увида у поднети конкурсни материјал, Комисија има част да Изборном већу поднесе следећи

РЕФЕРАТ

I

МА Александар М. Савић је рођен 11. фебруара 1993. у Косовској Митровици. Основну школу и гимназију је завршио у Зубином Потоку. Основне академске студије историје уписао је 2012. на Филозофском факултету у Београду, а завршио у року од четири године, 2016. године, као најбољи у својој генерацији са просеком 9,87. Дипломирао је са оценом десет на Катедри за историју српског народа у новом веку код проф. др Сузане Рајић, са темом *Односи Кнежевине Србије и пољске емиграције 50-их и 60-их година XIX века*. Мастер академске студије историје је уписао на истом факултету и под руководством истог ментора, октобра 2016, и завршио их за нешто више од осам месеци са просеком 10,00. Мастер рад са темом *Хршићани у Скопској кази, Тетову и Гостивару (1844–1847)* одбранио је 6. јуна 2017. са оценом десет. Исте године, 30. јуна, добио је награду „Проф. др Радмила Милентијевић“, за дипломски рад. Током завршне године основних и мастер студија био је стипендиста Фонда за младе таленте Републике Србије.

У јануару 2018. на истом факултету је уписао докторске студије историје. Седамнаестог априла 2019. одбранио је предлог теме докторске дисертације под

насловом *Кнежевина Србија и Османско царство (1839–1858)*. На својој седници од 26. септембра 2019. године, након добијања сагласности Већа научних области друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је одобрило докторанду израду докторске дисертације. Кандидат је редовни студент четврте године докторских студија историје и положио је све испите са просечном оценом десет.

Трећег маја 2018. изабран је у звање истраживача-приправника и запослен је на Филозофском факултету у Београду. Био је ангажован на пројекту *Српска нација – интегративни и дезинтегративни процеси*. Двадесетог фебруара 2020. изабран је у звање истраживача-сарадника.

Сарадник је Матице српске на изради *Српског биографског речника*. Активно влада енглеским и руским, а пасивно турским језиком.

Кандидат је до сада објавио девет научних радова – један рад у националном часопису међународног значаја, три рада у врхунском часопису националног значаја (два у коауторству и један самостално), један рад у тематском зборнику међународног значаја и четири рада у тематским зборницима водећег националног значаја. Осим тога, приредио је за штампу *Дневничке записе генерала Јована Мишковића (1865–1907)*, објављене у три тома у Неготину 2020. У даљем тексту приказаћемо и оценити научну вредност радова кандидата МА Александра М. Савића.

Рад у националном часопису међународног значаја, **М 24**.

1.

Марашли Али-паша, београдски мухафиз и мутесариф Смедеревског санџака (1815–1821), Гласник Етнографског института САНУ LXVIII/3 (2020), 683–704.

Рад је истраживачки и бави се личношћу београдског мухафиза и мутесарифа Смедеревског санџака Марашли Али-паше, који није био предмет посебне критичке обраде у домаћој и страниј историографији. На основу необјављене и објављене архивске грађе српске, османске, руске и британске провенијенције и домаће и стране штампе, анализирна је његова политичка улога, приликом чега су узете у обзир и међународне околности. Утврђена је оквирна година рођења и приказана његова рана каријера, указано је на чињеницу да је већ од 1814. намеравао да преузме дужност београдског мухафиза, утврђен је тачан датум његовог именовања за мухафиза

Београда, прецизирани су приходи које је уживао као београдски мухафиз, истакнута је чињеница да је његово држање у Смедеревском санџаку/Београдском пашалуку било усмерено ка сузбијању руског мешања у борби за аутономни статус нововековне Србије. Расветљени су сви важни моменти у његовој каријери, његова улога у борби за аутономију српског народа у Београдском пашалуку и пашин однос према српском кнезу Милошу Обреновићу.

Рад у врхунском часопису националног значаја, **М 51**.

2.

Арбанашке побуне у Косовском вилајету 1910. године, Баштина 45 (2018), 291–313
(коауторски рад са др Весном С. Зарковић)

У раду се указује на покушаје младотурака да спроведу реформе и изврше наплату заосталих пореских обавеза, које су наишле на неодобравање Арбанаса у Косовском вилајету. Настојање турских власти да спроведу у дело своје замисли наишло је на велики отпор међу арбанашким становништвом, који је током прве половине 1910. кулминирао и претворио се у отворени сукоб са турском војском. Побуне су се јављале спорадично и преносиле се из једног у други крај. У таквим околностима дошло је концентрације османске војске у крајевима захваћеним побуном. Пасивно понашање турских државних органа и војске одлагало је решавање овог проблема. Тек када се с турске стране одлучније поступило дошло је угушења побуне. Одлучујућу улогу у тим збивањима имао је Шефкет Тургут-паша, који је нанео неколико важних пораза побуњеницима. Арбанашке побуне током прве половине 1910. показале су сву слабост Османског царства, али и спремност великих сила да се активно укључе у решавање овог питања, гледајући пре свега своје интересе. Рад је највећим делом написан на основу необјављене грађе српског порекла.

3.

Српски народ у Старој Србији (1839–1846), Баштина 46 (2018), 273–290.

Рад је написан највећим делом на основу необјављене архивске грађе српског порекла похрањене у Државном архиву Србије и Архиву Српске академије наука и уметности у Београду, објављених извора српске и британске провенијенције, те домаће и стране штампе. Акценат у раду је стављен на положај српског народа у Старој Србији, који је првих година након прокламовања Гилханског хатишерифа (1839) био

суочен са готово свакодневним арбанашким зулумима. Отпор антиреформски расположених муслимана, у којем су највише предњачили Арбанаси, који су одбијали да плате државне порезе и служе у редовној војсци, имао је за резултат да су године које су уследиле после прокламовања Хатишерифа, биле године константних немира и анархије. Антиреформска пропаганда створила је слику да су главни кривци за прокламовање реформи хришћани. У оваквим околностима уследили су велики прогони хришћанског становништва, па самим тим и српског живља на простору Старе Србије. Анархично стање које је владало у Старој Србији првих година након прокламовања Гилханског хатишерифа довело је до пребегивања многих српских фамилија у Кнежевину Србију, чему је у раду посвећена посебна пажња.

4.

Паше из породице Циноли (Цин-огли) у 18. и првој половини 19. века, Српске студије 11 (2020), 11–40 (коауторски рад са др Урошем Шешумом)

У раду је пажња посвећена пашама из породице Циноли, посебно Малик-паши и његовом братанцу и наследнику Сајид Мехмед Јашар-паши. Паше из ове породице су се од царских постављеника са почетка 18. века до краја поменутог и почетка наредног века уздигле до положаја готово неприкосновених господара и наследних паша Вучитрнског санцака/Приштинског пашалука којим су управљали. Јашар-паша се тридесетих година 19. века нашао у вртлогу сукоба око спровођења реформи у европском делу Османског царства. Иако је успео да остане на положају и да га остави у наслеђе сину, овај паша био је заправо последњи представник породице Циноли који је у Вучитрнском санцаку имао преовлађујућу моћ и утицај. Рад је написан на основу необјављене и објављене грађе српске, османске и француске провинијенције, савремене штампе и односно литературе. У раду је дат студиозан и целовит преглед деловања паша из породице Циноли и указано је у којим околностима је дошло до њиховог успона. Исправљене су много неутемељене тврдње и ставови који су ушли у српску историографију посредством усменог предања, а на штету историјских чињеница.

Рад у тематском зборнику међународног значаја, **М 14.**

5.

Hussain Pasha Kavanozâde, Belgrade Muhafiz And Mutessarif of the Smederevo Sanjak (1827–1833), Osmanlı İdaresinde Balkanlar II, Editörler: A. Aköz, S. Ilić, D. Yörük, D. Leovac, Konya 2020, 257–276.

Рад је превасходно написан на основу архивске грађе српске провенијенције похрањене у Државном архиву Србије, публикованих документарних и наративних извора српског, османског и руског порекла, уз консултовање резултата српске, турске и руске историографије. Хусејин-паша Каваносзаде/Гаванозоглу био је мухафиз Београда и мутесариф Смедеревског санџака у периоду од 1827. до 1833. године. Време његовог доласка у Београд се поклапа са периодом када је борба за српску аутономију ушла у финалну фазу, док је неколико месеци након његовог одласка у потпуности решен аутономни статус нововековне Србије у Османском царству. На основу изворног материјала представљана је каријера Хусејин-паше пре његовог доласка у Београд, његови односи са српским кнезом Милошем Обреновићем, његов однос према руско-турском рату (1828–1829), антиреформским побунама против султана и пашина улога у борби за аутономију српског народа.

Рад у тематском зборнику водећег националног значаја, **М 44.**

6.

Кнежевина Србија, Француска и пољска емиграција у време револуције 1848–1849, Карађорђе и његово наслеђе у српској историји, тематски зборник радова, ур. К. Николић, Ј. Тодоровић, П. Георгиев, Београд – Велика Плана 2017, 85–106.

У раду је пажња посвећена политици коју су водиле француска влада и пољска емиграција према Кнежевини Србији у време револуционарних збивања у Европи 1848/49. године. Већи део рада је посвећен напорима француске дипломатије и Пољака да утичу на Србију да се не отисне путем револуције, већ да путеве свог политичког развоја тражи у оквирима Османског царства, а мањи део настојањима француских и пољских емисара да утичу на Србију да посредује у склапању мира између Срба и Мађара у Јужној Угарској. Указано је да су Француска и пољска емиграција уверавале српску владу да ће јој помоћи у проширивању њених граница у оквиру Османског царства с циљем да је одвоје од Русије, док је руска влада страховала да француска

дипломатија и пољски агенти не утичу да и Србију захвати револуција. Рад је највећим делом написан на основу необјављене грађе српског порекла похрањене у Државном архиву Србије, Архиву Српске академије наука и уметности и Народној библиотеци Србије, публикованих документарних и наративних извора српске, француске, пољске, немачке и руске провенијенције и штампе.

7.

На граници Кнежевине Србије: Пиротска каза (1839–1856), Пирот – од турске касабе до модерног града, преко Берлина и Версаја, зборник радова, ур. М. Јагодић, Пирот 2018, 7–20.

На основу више архивских фондова Државног архива Србије и Архива Српске академије наука и уметности представљени су догађаји у Пиротској кази Нишког санцака у периоду од прокламовања Хатишерифа од Гилхане 1839. до обнародовања Хатихумајуна 1856. године. Утврђено је да је положај хришћана у Пиротској кази најтежи био првих година након проглашења Гилханског хатишерифа, посебно након угушења Нишког устанка (1841), затим после Револуције 1848/49. и за време Кримског рата (1853–1856). У обзир су узета дешавања у европском делу Османског царства која су имала непосредног утицаја на дешавања у Пиротској кази, али и однос српске владе према пиротским хришћанима. Рад представља полазну основу за будућа истраживања прошлости, како Пирота и околине средином 19. века, тако исто и Нишког санцака.

8.

Кнежевина Србија и Русија (1852–1853), Српско-руски односи у прошлости и садашњости (Међународни тематски зборник), Књига 1, ур. М. Атлагић, В. Лазаревић, С. Словић, Лепосавић 2018, 187–206.

Рад је написан на основу необјављене архивске грађе српске провенијенције из Државног архива Србије и Архива Српске академије наука и уметности, публикованих документарних извора српског и руског порекла и савремене штампе, уз коришћење литературе која је превасходно општег карактера. У раду су анализирани фактори који су довели најпре до нарушавања, а потом до побољшавања српско-руских односа у периоду од 1852. до 1853. године, узимајући у обзир међународне околности. Утврђено је да су главни кривци за нарушавање српско-руских односа били руски конзули у

Београду који су својим извештајима петроградској влади креирали негативну слику о Србији и српском министру унутрашњих дела Илији Гарашанину. Из тог разлога је сваки корак српске владе сматран упереним против Русије, што је имало за резултат погоршавање њених односа са Србијом. Указано је на значај који је српска влада, у јеку притисака које је трпела од руских дипломата у Београду и Цариграду, придавала Милосаву Протићу, који се школовао у Кијеву и Москви и одржавао контакте са словенофилским круговима у Русији, блиским царском двору Романових.

9.

Шест царских градова (1830–1867), Сан о граду III, Зборник радова са научног скупа одржаног од 6. до 8. септембра 2019. у Андрићевом институту, ур. А. Вранеш, Вишеград 2020, 171–203.

Стварањем аутономне Кнежевине Србије ингеренције османских власти сведене су на шест градских утврђења – шест царских градова (Београд, Шабац, Ужице, Соко, Смедерево и Фетислам/Кладово), и муслиманско/турско становништво које је живело у тим градовима и њиховој околини. У раду је прецизирано под чијом јурисдикцијом су се налазили царски градови и указано је на чињеницу да су се на територији аутономне српске кнежевине преклапале надлежности српске владе, београдског мухафиза, зворничког паше и мухафиза Ада Кале, односно видинског валије. Разматран је број градских посада и укупан број турског становништва у Србији, изнети су прецизни подаци за бројност тврђавских посада 1865, анализирани су узроци бројних српско-турских сукоба који су кулминирали 1862. бомбардовањем Београда, дат је нови поглед на бомбардовање српске престонице и представљена је дипломатска борба коју је водила српска влада за исељавање Турака из Србије у складу са хатишерифима из 1830. и 1833, као и за уклањање османских посада из градских утврђења, што је имало за резултат јачање српске аутономије. Рад је највећим делом написан на основу архивске грађе српске и француске провенијенције, објављених документарних и наративних извора српског, француског, британског и османског порекла и домаће штампе. Поред тога, искоришћени су научни резултати домаће и стране историографије.

10.

Ј. Мишковић, *Дневнички записи генерала Јована Мишковића (1865-1907) I-III*, Неготин 2020.

Генерал и академик Јован Мишковић (1844–1908) оставио је иза себе богату писану заоставштину. Њен најзначајнији део Савић је приредио за штампу, у три тома, под насловом *Дневнички записи генерала Јована Мишковића (1865–1907)*, на 1 848 страница. Приређивач је сваки том опремио Предговором и богатим научним апаратом, чиме је испунио узусе који у историјској науци постоје за критичко објављивање историјских извора. Реч је о незаобилазном историјском извору за историју Кнежевине/Краљевине Србије у другој половини XIX и почетком XX века који у оригиналу има више од шест хиљада руком исписаних страница.

Комисија на основу увида и анализе конкурске документације констатује да кандидат испуњава услове за избор у звање АСИСТЕНТА за ужу научну област ИСТОРИЈА СРПСКОГ НАРОДА У НОВОМ ВЕКУ.

II

Милош Дамјановић је рођен 2. марта 1985. у Косовској Митровици. Основну школу и Медицинску школу са домом ученика завршио је у Косовској Митровици. Основне академске студије историје уписао је 2003. на Филозофском факултету, Универзитета у Приштини, са привременим седиштем у Косовској Митровици, а завршио их у року од осам година 2011. године, са просеком 9,00. Дипломирао је са оценом десет са темом *Јевреји на Косову и Метохији 1804–1918*, стекавши звање професор историје. За поменути дипломски рад награђен је наградом Јеврејског историјског музеја у Београду 2011. године.

У новембру 2014. на истом факултету уписао је докторске студије историје. На седници одржаној 18. фебруара 2021, Сенат Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици дао је сагласност на предлог теме докторске дисертације кандидата под насловом *Јевреји на Косову и Метохији 1918–1941*. и сагласност на избор ментора проф. др Владана Виријевића.

Кандидат је у приложеној библиографији навео да је до сада објавио двадесет и седам научних радова, седам у коауторству. Пријавио је да се још седам радова налазе штампи. Једанаест радова објављено је у зборницима са научних конференција или научних скупова у Србији, а четири у окружењу - Северној Македонији, Републици Српској и Босни и Херцеговини, те један у Великој Британији. Осам радова објављено је у категоризованим домаћим научним часописима: четири у врхунским часописима националног значаја, два у истакнутим националним часописима и два у националним часописима. Седам радова објављено је у некатегоризованим домаћим или часописима из окружења (Хрватска и Република Српска).

Кандидат у конкурсној документацији није поднео копије радова, те Комисија није била у могућности да их анализира и да оцени њихов научни допринос.

Милош Дамјановић добитник је неколико награда Јеврејског историјског музеја у Београду (2011, 2014, 2016, 2018), те признања Агенције за борбу против корупције Владе републике Србије и захвалнице Општине Косовска Митровица. Пред комисијом за полагање испита за лиценцу Министарства просвете, науке и технолошког развоја 21. фебруара 2018. положио је испит за рад наставника, васпитача и стручних сарадника. Има радно искуство у основним и средњим школама.

Комисија на основу увида у конкурсну документацију констатује да кандидат испуњава услове за избор у звање АСИСТЕНТА за ужу научну област ИСТОРИЈА СРПСКОГ НАРОДА У НОВОМ ВЕКУ.

ЗАКЉУЧАК

Након анализе и упоређења поднете конкурсне документације оба пријављена кандидата, Комисија констатује следеће.

Оба кандидата испуњавају услове за избор у звање асистента. Кандидат Александар Савић завршио је основне академске студије и мастер академске студије са вишом појединачном и укупном просечном оценом од кандидата Милоша Дамјановића (9,87 основне, 10 мастер, 9,94 основне и мастер укупно напрема 9,00 основне). Кандидат Александар Савић завршио је основне и мастер академске студије скупа у периоду од 5 (пет) година, док је кандидат Милош Дамјановић основне академске студије завршио у року од 8 (осам) година. Наведени и анализирани радови кандидата

Александра Савића истраживачког су карактера, доносе нова сазнања и представљају допринос историјској науци, чиме је кандидат доказао да има смисла за научни рад. Радове колеге Милоша Дамјановића Комисија није могла да анализира, јер их кандидат није приложио у конкурсној документацији. На основу свега наведеног, **Комисија препоручује кандидата МА Александра Савића за избор у звање АСИСТЕНТА ЗА УЖУ НАУЧНУ ОБЛАСТ ИСТОРИЈА СРПСКОГ НАРОДА У НОВОМ ВЕКУ.**

У Београду, 20. августа 2021.

Чланови Комисије:

Др Сузана Рајић, редовни професор
Универзитет у Београду, Филозофски факултет

Др Милош Јагодић, редовни професор
Универзитет у Београду, Филозофски факултет

Др Дејан Микавица, редовни професор
Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет